

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Noveller og andre fortællinger

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Noveller og andre fortællinger", i Goldschmidt, M. A.: *Noveller og andre fortællinger*, udg. af Thomas Bredsdorff , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 328. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt02t-shoot-idm140068783843056/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Noveller og andre fortællinger

- 187 *Hovedsmand(en)*: høvding. – *stridbar(e)*: våbenfør, i stand til at gå i krig. – *glubende*: vild, blodtørstig. – *Coopers »Colonisteme«*: se n.t.s.34.

»Vandcommissionen«

Efter *Blandede Skrifter I*, 1859, s. 126-29.

Første gang trykt i *Corsaren* Nr. 197, 21.6.1844. Forskellene mellem de to versioner er små. Men de vidner om målbevidst arbejde. Satiren skærpes ved at udtrykket dæmpes. Det aggressive: »hvad kommer det mig ved?» (1844) bliver til det bureaukratisk-afværgende »giv Tids (1859), den voldsomme gestus at slå korsets tegn for sig (1844) bliver til det passivt-opgivende: »og dreiede Tommelfingrene om hinanden« (1859). Nyt i (1859) er Vandcommissionens eneste spagfærdige forsøg på et rationelt modargument: »Vort Vand er godt, naar det er kogt.«

- 189 *Morpheus*: søvners gud. – *Kjøbenhavnsposten*: kritisk avis (1827-1856), der betonedede det sociale og som *Corsaren* var kritisk mod de dannede. – *omsider*: til sidst. – *endemisk(e) Sygdom(me)*: sygdom, der ikke breder sig uden for den gruppe eller egn, der har den, modsat epidemisk sygdom.
- 190 *nullo negotio*: lat.: uden besvær. – *William Burke*: irsk professionel kriminel (1792-1829), som gjorde sig det til en levevej at sælge lig (som han selv tilvejebragte) til anatomerne for £8-14. – *skikkelig(t)*: respektabel. – *Ole Kollenød*: da. møllersvend (1802-1840), der blev morder ved et tilfælde og halshugget til straf.
- 191 *gaae (...) fra Concepterne*: miste fatningen.

Fortælling om en Flue

Efter *Fortællinger* 1846, s. 293-300.

Fortælling om en Flue er en af ialt fire kortere fortællinger bundet sammen med en tynd tråd til rammefortællingen *En Majfest*. Historierne fortællendes under en udflygt til Nordsjælland. *Fortælling om en Flue* berettes af en frafalden teolog. Goldschmidt har genoptrykt den selvstændigt, løstnet fra rammen, i *Fortællinger og Virkelighedsbilleder, ældre og nye I*, 1877.

- 193 *sat*: magelig og borgerlig. – *Sig, Landsmand (...)*: fra *Peder Paars* (1720) af Ludvig Holberg (1684-1754), 2. sang, v. 238-40. – *Skolemult*: bøde for pjækkeri.

- 195 *Inquisition*: kirkelig domstol, der skal opspore og straffe kætteri. – *item*: samt.

En Dampskibstur

Efter *Fortællinger og Virkelighedsbilleder. Ny Samling* 1883, s. 349-354.

Kjærlighedshistorier fra mange Lande

Efter bog med denne titel, 1867. Indledning, s. 5-12, *Den polske Kongesøn*, s. 13-15, *Paolo og Giovanna*, s. 16-22, *Fuglen, der sang*, s. 85-97, *Guds Engel fra Rom*, s. 110-28. Bogen udkom i fuld udstrækning i ty. overs. Bremen, 1879.

De enkelte historier har ingen ramme ud over hvad der fremgår af indledningen, som er optrykt uforkortet her.

- 198 *Vendensudstillingen i Paris*: fandt sted i 1867, med Goldschmidts sans for aktualitet, det år bogen udkom. – *storartet*: storslået. – *Gasometer*: gasmåler. – *Smørkande*: smørkande (til smeltet smør) eller (her snarere) smørkrukke eller anden beholder til fast smør. – *Babels Taarn*: det tårn, menneskene ville bygge, som skulle nå ind i himlen. Gud forhindrede forehavendet ved at slå menneskene med babylonisk forvirring, så de ikke længere talte samme sprog, 1. Mos. 11,1-9.
- 199 *Muselmanen*: muslimer.
- 200 *Baekschisch*: hindustani: drikkepenge. – *Nr. 1*: den der også i dette udvalg står som nr. 1, *Den polske Kongesøn*.
- 201 *La Allah, lail il Allah*: arab.: der er kun én Gud, og det er Allah.
- 204 *rimeligvis*: sandsynligvis. – *Vesper*: (katolsk) aftenandagt. – *St. Cecilies Dag*: 22. november.
- 205 *Høialtret*: hovedalteret. – *Miskundhed*: barmhjertighed, overbærenhed.
- 206 *Jerusalems Indtagelse*: se nf., note om *Titus*. – *Erit*: malm. – *Zions Bjerg*: det bjerg i Jerusalem, hvorpå templet ligger. – *Rabbi*: jød. lovkyndig. – *Titus*: rom. kejser (39-81). Før han blev kejser, stod han i spidsen for det felttog, der i år 70 førte til Jerusalems ødelæggelse. – *Jabne*: landsby i Palestina, gammeltestamentligt navn: Jabneh, gr. navn: Jamnia, i dag: Yibna, inde i landet, syd for Jaffa. – *Joppe*: Jaffa.
- 207 *Cymbler*: musikinstrumenter bestående af to metalplader, der bliver slået mod hinanden, bækkener. – *Doctores*: doktorer, dvs. de lærde.
- 208 *Sekel*: palæstinensisk møntenhed.